

Ritwal at Banal na Espasyo: Ang Papel ng Ritwal sa Paghubog ng Komunidad ng El Shaddai

Joven B. Makiling

Unibersidad ng Makati

jovenmakiling00@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.70922/097wk744>

[Submit to this journal](#)

[Other related articles](#)

[Announcements](#)

[Other PUP Journals](#)

Other citation formats:

Article History:

Date submitted: April 27, 2025

Date revised: June 19, 2025

Date accepted: June 23, 2025

How to Cite this paper:

Makiling, J.B. (2025). Ritwal at banal na espasyo: Ang papel ng ritwal sa paghubog ng komunidad ng El Shaddai. *Social Sciences and Development Review* (17)1, pp. 207-241.

<https://doi.org/10.70922/097wk744>

Please contact the publisher for any further use of this work at

socialsciencesreview@pup.edu.ph.

Ritwal at Banal na Espasyo: Ang Papel ng Ritwal sa Paghubog ng Komunidad ng El Shaddai

Joven B. Makiling
Unibersidad ng Makati
jovenmakiling00@gmail.com

ABSTRAK

Ang pananaliksik na ito ay naglalayong suriin ang papel ng ritwal sa paghubog ng banal na espasyo at komunidad sa samahang El Shaddai. Gamit ang etnograpihong pamamaraan, isinagawa ang obserbasyon sa loob ng limang magkakasunod na Sabado sa Amvel City, Lungsod ng Parañaque upang matukoy at mailarawan ang mga ritwal na isinasagawa sa lingguhang pagtitipon. Natuklasan na may pitong pangunahing ritwal na tinatawag na “gawaing pangkabanalan,” na nagsisilbing mahalagang bahagi ng espiritwal na buhay ng mga kasapi. Bukod dito, itinampok ng pag-aaral ang papel ng entablado bilang isang “banal na espasyo” na nagsisilbing sentro ng ritwalistikong pagtatanghal. Ipinapakita ng pagsusuri na ang ritwal ay hindi lamang isang espiritwal na gawain kung ‘di isang anyo ng komunikasyong nagpapatibay ng kolektibong identidad at pagkakaisa sa loob ng komunidad. Ang pananaw na ito ay kaayon ng teorya ni James Carey tungkol sa Ritual Communication, na nagsasaad na ang komunikasyon ay isang paraan ng pagbubuo ng kahulugan at pagiging bahagi ng isang pananampalatayang pamayanan. Sa kabuuan, ipinapakita ng pananaliksik na ang pagsasagawa ng ritwal at ang sagradong espasyo ay kapwa nag-aambag sa espiritwal na pag-unlad at panlipunang ugnayan ng mga kasapi ng El Shaddai. Ang pag-aaral na ito ay maaaring magsilbing batayan sa mas malalim pang pagsusuri sa papel ng ritwal sa iba’t ibang relihiyosong samahan sa Pilipinas.

Mga Susing Salita: Banal na espasyo, komunidad, El Shaddai, ritwal, Ritual Communication Theory

ABSTRACT

This study aims to examine the role of ritual in shaping sacred space and community within the El Shaddai fellowship. Using an ethnographic approach, observations were conducted over five consecutive Saturdays at Amvel City, Parañaque City, to identify and describe the rituals performed during the group’s weekly gatherings. The research found seven primary rituals, referred to as “spiritual activities,” which serve as essential components of the members’ spiritual lives. Additionally, the study highlights the role of the stage as a “sacred space” that functions as the focal point of ritual

performance. The analysis reveals that ritual is not only a spiritual practice but also a form of communication that strengthens collective identity and unity within the community. This perspective aligns with James Carey's Ritual Communication Theory, which posits that communication is a means of meaning-making and fostering participation in a faith-based community. Overall, the research demonstrates that both the performance of rituals and the presence of sacred space contribute to the spiritual development and social connection of El Shaddai members. This study may serve as a foundation for deeper analysis of the role of ritual in various religious communities in the Philippines.

Keywords: Community, El Shaddai, Rituals, Ritual Communication Theory, Sacred space

INTRODUKSYON

Sa loob ng apat na dekada, ang samahang El Shaddai¹ ay naging isang mahalagang bahagi ng buhay panrelihiyon ng milyon-milyong Pilipino. Bilang isang makapangyarihang *Charismatic Renewal Movement*,² hindi lamang nito hinubog ang pananampalataya ng mga kasapi kung 'di pati na rin ang kanilang kolektibong identidad bilang isang espiritwal na komunidad. Sa kabila ng modernisasyon at patuloy na pagbabago sa relihiyosong praktika, nananatiling buhay at dinamiko ang ritwal ng El Shaddai, isang patunay ng kakayahan nitong lumikha ng espiritwal na espasyo at magpapalalim ng ugnayan sa Diyos at sa kapwa mananampalataya.

Itinatag noong 1984 ni Engr. Mariano "Bro. Mike" Z. Velarde ang El Shaddai ay naglalayong muling pag-alabin ang pananampalataya ng mga Katolikong Pilipino sa pamamagitan ng masiglang pagsamba, panalangin, at pakikinig sa Salita ng Diyos. Binibigyang-diin ng kapatiran ang panalangin para sa kagalingan, kasaganahan, at pag-asa. Kilala rin ito sa mga ritwal na may partikular na simbolismo: ang pagbabaligtad ng payong bilang anyo ng pagsalo sa pagpapala, pagwawagayway ng puting panyo bilang tanda ng pagpupuri, pagtataas ng bote ng tubig, itlog, at pasaporte, larawan ng mga kaanak, pagkain bilang panalangin para sa kabuhayan, at sabay-sabay na pagsigaw ng "AMEN!" bilang ekspresyon ng pananampalataya. Sa entablado, isang lalaking tinatawag na "Bro. Mike" ang sumisigaw ng mga katagang gaya

1 Mula sa salitang Hebreo na nangangahulugang "Diyos na higit sa sapat".

2 Samahan sa loob at kasapi ng simbahang Katolika kung saan ang mga Katoliko ay mas aktibong ipinapahayag ang kanilang pananampalataya sa pamamagitan ng masiglang pagdarasal, awitan, at paniniwala sa kapangyarihan ng Banal na Espiritu, tulad ng pagsasalita sa ibang wika, paggaling, at pagbabahagi ng mga mensahe mula sa Diyos

ng “hustong takal, siksik, liglig, at umaapaw,” na siyang naging muhon ng pagpapala para sa marami.

Mula sa isang maliit na istasyon sa radyo DWXI at sa programang *To God Be the Glory*, lumawak ang kapatiran upang mapuno ang Quirino Grandstand, PICC Grounds, at sa kasalukuyan, ang Amvel City sa Parañaque, kung saan ginaganap tuwing Sabado ang kanilang lingguhang *gawain* mula ika-3 ng hapon hanggang ika-9 ng gabi. Sa ngayon, tinatayang milyon-milyon na ang kasapi ng El Shaddai sa buong bansa at sa diaspora. Tanyag din ito sa paggamit ng media, partikular sa radio, telebisyon at internet, bilang midyum sa pagpapalaganap ng ebanghelyo.

Bagama’t may ilang pag-aaral sa mga Charismatic Renewal Movements sa Pilipinas, kulang pa rin ang pagsusuri sa ritwal ng El Shaddai bilang komunikatibong proseso. Sa larangan ng komunikasyon, inilahad ni James Carey (1989) ang dalawang pangunahing pananaw: ang *transmission view*, na nakatuon sa paglipat ng impormasyon, at ang *ritual view*, na sumusuri sa komunikasyon bilang kolektibong pagsasanay ng kahulugan at ugnayan. Sa kanyang pananaw, ang ritwal ay hindi lamang seremonyal na kilos kung ‘di isang komunikatibong gawi na lumilikha ng espiritwal na pagbubuklod, kolektibong identidad, at muling pagpapahayag ng kahulugan. Sa kontekstong ito, maaaring unawain ang mga gawain ng El Shaddai bilang ritwal na komunikasyon, isang pagtatanghal ng pananampalataya na ginaganap sa banal na espasyong entablado, kung saan ang katawan, salita, at simbolo ay nagkakaugnay sa iisang daloy ng espiritwalidad.

Ayon kay Prospero Covar (1998), ang ritwal ay bunga ng paniniwala at maisasakatuparan lamang sa konteksto ng kolektibong lohika ng pananampalataya. Sa kaniyang pag-aaral sa Iglesia Watawat ng Lahi, ipinakilala niya ang “Social Movement Theory” na sinalin niya bilang Kilusang Bayan dahil ang mga kilusang ito ay naglalayong bumuo ng bagong “social order”. Sa katunayan, tinuligsa niya ang Kanluraning pagbasa sa mga katutubong kilusang panrelihiyon bilang “cult”, “messianic”, “millenarian”, “reformative” at iminungkahi ang paggamit ng **kapatiran** bilang mas angkop na balangkas sa pag-unawa sa panlipunang pananampalataya ng mga Pilipino. Ayon kay Clemen Aquino (2004), ang pagsasakatutubo ng konsepto ng *social movement* ay hindi lamang reaktibo, kung ‘di nagpapakita ng mayamang lohika ng sariling espiritwalidad, pagbubuo ng pamayanan, at kolektibong paniniwala.

Sa kontekstong ito, mahalagang banggitin ang pag-aaral ni Nilo Ocampo (2011) na tumalakay sa mga kilusang Rizalista sa kanyang aklat na *Kristong Pilipino*. Dito, kanyang pinatunayan na ang mga samahang gaya ng Iglesia Watawat ng Lahi, Bathalismo, at La Iglesia Catolica Filipina ay mga kapatirang may sariling teolohiya, ritwal, at pagkilala sa mga pinunong

tagapagligtas. Makikita rito na ang ritwal ay hindi lamang panlabas na kilos kundi daluyan ng panloob na lohika ng pananampalataya.

Mahalaga ring mabanggit ang pag-iral ng kapatiran sa kasaysayan ng mga katutubong kilusan gaya ng kay Papa Isio, Dios Buhawi, at Dios Gregorio. Ayon kina Lopez-Gonzaga at Decena (1990), nabuo ang kapatiran ni Papa Isio bilang alternatibong pwersa laban sa kolonyal na kaayusan—hindi lamang bilang anyo ng armadong paglaban kundi bilang espiritwal na pamayanan. Ang mga kilusan nina Dios Buhawi sa Negros (Madrid, 2019) at Gregorio Dios sa Antique (Marco, 2001) ay maaaring ituring na anyo ng katutubong kapatiran. Sa pamumuno ng mga lider na may karismatikong awtoridad, nabuo ang mga pamayanang nagsilbing alternatibo sa kolonyal na kaayusan. Ang ganitong mga samahan ay nagpapakita ng kapatiran bilang daluyan ng kolektibong paglaban at panloob na paghubog ng espiritualidad sa gitna ng kolonyal na paniniil. Gaya ng isinagawa ni Paluga (2000) sa kanyang pag-aaral sa Moncadismo, layunin din ng pag-aaral na ito na lumampas sa Kanluraning lente at unawain ang ritwal at espasyo ng El Shaddai batay sa panloob nitong lohika bilang kapatiran. Sa halip na ituring ito bilang simpleng reaksiyon sa kahirapan o kultong panrelihiyon, binubuksan ng pag-aaral ang posibilidad na ang El Shaddai ay isang kontemporaryong pahayag ng panlipunang pananampalataya ng sambayanang Pilipino, na may sariling naratibo, lohika ng ritwal, at espiritwal na pagbubuo ng komunidad.

Sa pagtanaw mula sa lente ni Carey (1989), ang mga ritwal na ito ay maaaring ituring na aktong komunikatibo na lumilikha ng “shared world”—isang mundo ng kolektibong kahulugan. Sa halip na ituring ang El Shaddai bilang simpleng reaksiyon sa kahirapan o isang karismatikong kilusan na walang lohika, o ang iba pa nga ay itinuturing itong kulto (Balajadia, 2001) inihahain ng pananaliksik na ito ang pananaw na ang El Shaddai ay isang kapatiran kung saan nagiging daluyan ng espiritwal na pag-asa, panlipunang ugnayan, at pagbubuo ng komunidad ng pananampalataya ang ritwal. Sabi nga ni Peregrino (2001), ang bawat relihiyon ay may ritwal. Sa pamamagitan ng mga ritwal, nababahagi at naipapahayag nito ang isang paniniwala, saloobin, ideolohiya at nagiging daan para maunawaan ang relihiyon.

Sa pananaliksik na ito, ang *ritwal* ay itinuturing na paulit-ulit, makahulugan, at sama-samang pagkilos ng mga kasapi ng El Shaddai na kalauna’y nagiging pangunahing kasangkapan ng kanilang pagkakakilanlan bilang isang komunidad at kapatiran sa pananampalataya. Kaugnay nito, hangarin ng papel na masusing sagutin ang sumusunod na tanong:

1. Ano-ano ang mga ritwal na isinasagawa ng kapatirang El Shaddai sa kanilang lingguhang gawain, at anu-ano ang mga kasangkapang ginagamit sa mga ito?
2. Paano nagiging banal na espasyo ang entablado sa pamamagitan ng pagtatanghal ng mga ritwal?

3. Paano nabubuo ang konsepto ng komunidad sa samahang El Shaddai kapag pagbabatayan ang kanilang ritwal?

Mahalaga ang pananaliksik na ito sa tatlong kadahilanan: una, bilang isa sa pinakamalalaking kilusang karismatiko sa bansa, nananatiling kulang ang masinsing pagsusuri sa El Shaddai mula sa perspektiba ng komunikasyon at ritwal. Ikalawa, ang pagsusuri sa ritwal bilang komunikatibong gawi ay nagbibigay-linaw sa proseso ng pagbubuo ng espiritwal na identidad, kolektibong kamalayan, at panlipunang ugnayan. Ikatlo, ang pagbibigay-diin sa *espasyong banal* ay nagpapakita kung paanong ang komunikasyon ay hindi lamang berbal kung ‘di nasasakatawan, nakaugat sa lugar, at nakapaloob sa espiritwal na topograpiya ng sambayanang Pilipino. Sa ganitong paraan, ang pananaliksik na ito ay ambag sa mas malalim na pag-unawa sa ugnayan ng ritwal, komunikasyon, kapatiran, at sagradong espasyo sa konteksto ng kontemporaryong pananampalatayang Pilipino.

Mga Lokal na Pag-aaral Tungkol sa Ritwal bilang Pagtatanghal

Sa mga kontemporaryong pananaliksik, ang ritwal ay hindi itinuturing na simpleng panrelihiyong aktibidad lamang, kung ‘di isa ring masalimuot na praktika ng komunikasyon, katawan, espasyo, at simbolismo. Paliwanag ni Tiatco (2019), ang ritwal ay maaaring basahin bilang isang uri ng *performance*, na gumagamit ng katawan bilang daluyan ng paniniwala at kolektibong pagkilos. Sa ganitong lente, ang ritwal ay isang masining na pagtatanghal ng pananampalataya na nakaugat sa lokal na kultura.

Sa pag-aaral naman ni Salonga (2007), binigyang-diin ang papel ng wika at galaw sa konstruksyon ng ritwal bilang komunikatibong anyo. Ang bawat salita, kilos, at ayos ng katawan sa isang ritwal ay may dalang mensahe, hindi lamang para sa Diyos, kung ‘di pati sa komunidad na nakikibahagi rito. Ganito rin ang inilatag ni De Leon (2024) sa kaniyang pagsusuri sa debosyon sa Birheng Maria, kung saan ang mga gawi ng pamamanata ay nagsisilbing anyo ng kolektibong pagkakakilanlan ng komunidad. Sa kabilang banda, binigyang-pansin ni Reyes (2022) ang *Sayaw sa Obando* bilang isang pagsasanib ng pananampalataya at tradisyong kultural. Ang ritwal ay hindi lamang espiritwal na gawain kung ‘di isang pampamayanang akto ng panata, aliw, at pag-asa. Ganito rin ang pinalutang nina Demeterio at Orozco (2023), na nagsuri sa kasaysayang nakapaloob sa mga ritwal ng mga santo sa Obando, na anila ay nagsisilbing tagapadala ng lokal na kasaysayan at pagkakakilanlan.

Sa rehiyonal na konteksto, isinalarawan nina Langahid at Catibay (2022) kung paanong ang ritwal ay nakaugat sa moralidad, kabuhayan, at bayanihan. Samantala, sa mga pag-aaral ng *Sinulog* bilang panata at prusisyon (Alcedo, 2007; Bautista at Braulein, 2014; Llana, 2011; Dela Paz, 2012; Peterson, 2011), muling lumitaw ang ritwal bilang *buhay na*

naratibo ng pananampalataya, isang pagsasanib ng musika, katawan, at pananampalatayang kolektibo.

Bagaman iba-iba ang naging pagtututok ng mga iskolar sa debosyon, nagkakapareho sila sa diskursong ang mga ritwal na itinatanghal ay nagiging daan para mabuo ang isang pamayanang may layuning magpakilala sa kanilang identidad. Kaugnay nito, ang ganitong pagtingin sa ritwal ay mahalaga sa konteksto ng El Shaddai, kung saan ang pagtitipon ay hindi lamang pagbasa ng dasal o pakikinig sa pangangaral, kung ‘di isang aktibong *pagganap* ng pananampalataya, sa awitin, sayaw, pagsigaw, at paggamit ng espasyo.

Mga Pag-aaral sa Filipino Tungkol sa Relihiyon

Sa mga lokal na pananaliksik na nakasulat sa wikang Filipino, binibigyang-diin ang relihiyon hindi lamang bilang espiritwal na paniniwala, kung ‘di bilang karanasang nakaugat sa kasaysayan, kapatiran, espasyo, at panlipunang ugnayan. Sa kaniyang pag-aaral sa sektang *Moncado Alpha and Omega*, inilatag ni Paluga (2000) ang lohika ng alternatibong kapatiran, na isang porma ng pananampalatayang may sariling ritwal, naratibo, at espiritwal na kosmolohiya na humuhugot sa kolektibong pag-iral ng mamamayan.

Katulad nito, ang kilusan ni Papa Isio na tinalakay nina Lopez-Gonzaga at Decena (1990) ay maituturing na kapatirang mistikal at politikal sa gitna ng kolonyal na transisyon. Ayon kay Larkin (2001), ang pamumunong ito ay nakaangkla sa tradisyon ng *babaylan* at panlipunang hustisya. Sa Kabisayaan naman, inilarawan ni Marco (2001) ang *Dios-Dios* bilang espiritwal na kilusan na pinangungunahan ng isang indbidwal na itinuturing bilang Diyos sa mundo. Nahagip ng talakay niya si Dios Buhawi ng Negros Oriental at si Dios Gregorio ng Antique. Makabuluhan din ang aklat ni Nilo Ocampo (2011) na isa sa mga unang naglatag ng pagsusuri sa mga kapatirang Rizalista sa kaniyang aklat na Kristong Pilipino. Sa pamamagitan ng dokumentasyon at fieldwork sa Bundok Banahaw, pinatampok niya ang pananampalatayang nakaugat sa lokal na imahinasyon, kolektibong alaala, at panitikang panrelihiyon. Lutang sa mga pag-aaral na ito ang konsepto ng kapatiran na inihahain ni Covar (sa Aquino 2004).

Sa Timog-Silangang Asya, ipinamalas ni Tugano (2022) sa kanyang anekdotal na sanaysay ang ugnayan ng relihiyon sa identidad at pamumuhay sa Thailand, Myanmar, at Indonesia. Aniya, ang relihiyon ay hindi lamang tagapagdikit ng komunidad kundi maaari ring magsilbing salik ng pagkakahati, lalo na kung ito ay ginagamit sa kapangyarihan at politika. Sa kanyang mga pananaliksik sa Australia (2021; 2023), ipinakita rin niya kung paano ang mga ritwal ng mga migrante—gaya ng *fluvial parade* ng Our Lady of Penafrencia at Sinulog Festival bilang mga halimbawang ritwal na isinasabuhay ng mga migrante sa ibayong dagat

at ang pang-araw araw na gawi tulad ng pagkain ay lumilikha ng espayong may kultural at emosyonal na saysay sa banyagang lupain. Mahalaga ring banggitin na si Tugano (2021) ay gumamit ng maka-Pilipinong metodolohiya tulad ng *pagtatanong-tanong*, *pagsuroy-suroy*, at pagmamasid—mga paraang nagpapalutang sa karanasang Pilipino na batayan din ng kasalukuyang papel na ito. Sa rehiyonal na antas, sina Garcia-Castro at Yabut (2015) ay nagbigay-diin sa ispiritwalidad ng mga Thai, na sa kabila ng modernisasyon ay patuloy na nagsisilbing gabay sa moralidad, ugnayang panlipunan, at personal na kaginhawaan.

Sa kabuuan, ipinapakita ng mga pag-aaral na ito na ang relihiyon ay hindi hiwalay sa buhay-panlipunan, kundi isa sa mga sentrong paraan ng pagbubuo ng kolektibong pagkatao at paniniwala. Sa pamamagitan ng maka-Pilipinong pananaw at metodo—gaya ng ipinamalas nina Ocampo (2011), Paluga (2000), at Tugano (2021), masusukat ang halaga ng pananampalataya bilang praktika ng kapatiran, espasyo, at pagbabagong espiritwal. Ang ganitong lente ay mahalagang sandigan sa pagsusuri sa El Shaddai bilang kontemporaryong kilusan ng panlipunang pananampalataya ng sambayanang Pilipino.

Mga Pag-aaral sa Kapatirang El Shaddai

Ang mga naunang pag-aaral sa El Shaddai ay nagpapakita ng matatag na interes mula sa iba't ibang disiplina—mula sa etnograpiya at penomenolohiya hanggang sa diskursong-teolohikal at sosyo-politikal na pagsusuri. Sa akda ni Wiegele (2007), nailarawan ang El Shaddai bilang isang anyo ng *lay spirituality* na nagbibigay-ginhawa sa mga maralita sa gitna ng personal na krisis. Kaugnay nito, ipinakita sa kaniyang naunang artikulo na ang samahan ay bumubuo ng isang espiritwal na diskursong nagtatatanggol sa deterministikong pagbasa ng kahirapan habang niyakap ang modernong aspirasyon para sa pag-angat (Wiegele, 2006). Nakaugat din dito ang pananaw ni Araw (1999) na ang mensahe ng pag-asa ni Bro. Mike Velarde ang naging sentral na puwersa sa popularisasyon ng kilusan.

Samantala, ang penomenolohikal na pag-aaral ni Fortunado-Sanchez (2002) ay naglantad ng mga karanasan ng mga kasapi bilang daluyan ng espiritwal at personal na pagbubuo ng sarili. Sa ganitong paraan, binigyang-lalim ng mga pag-aaral nina Demeterio (2010) at Francisco (2010) ang ugnayan ng doktrinang *prosperity theology*, pamumuno, at media, habang sinuri naman nina Kessler at Ruland (2007) ang retorika ni Bro. Mike bilang aspekto ng ritwal na humuhubog sa espiritwalidad ng mga tagasunod. Lumawak pa ito sa mga pag-aaral nina Gorospe (1999), Mercado (2001), at Makiling (2025) na tumalakay sa papel ng kilusan sa eleksyon, pamumuno, at estratehikong pamamahala.

Sa kabila ng lawak ng mga literaturang ito, mapapansing karamihan ay mula sa panlabas na pananaw, mga dayuhang iskolar o obhetibong tagamasid na nagsusuri sa El Shaddai bilang panlipunang penomenon. Sa ganitong konteksto, inilulugar ng kasalukuyang

pag-aaral ang sarili bilang isang *insider* na nagsisikap lumampas sa dayuhang lente, at humuhugot sa mga maka-Pilipinong metodo ng pananaliksik upang mailantad ang panloob na lohika ng kapatiran, pananampalataya, at ritwal sa El Shaddai. Kaugnay nito, nakapook muna ang papel na ito sa deskriptibong pagtingin sa mga ritwal ng El Shaddai, at anumang kahihinatnang pagbasa ay magagamit sa mga susunod na pag-aaral bilang basehan ng analitikal na pagsipat.

Ang Ritwal na Komunikasyon ni James Carey bilang Batayang Teoretikal ng Pag-aaral

Nakasalig sa *Ritual Communication Theory* ni James Carey ang pananaliksik na ito. Ang ritwal na komunikasyon ay hindi lamang tumutukoy sa pagpapadala ng impormasyon kung ‘di sa pagbabahagi, pakikilahok, at pagdiriwang ng mga kolektibong kahulugan. Ayon kay Carey (1992), ang komunikasyon ay isang simbolikong proseso na nagpapanatili sa lipunan sa paglipas ng panahon, at hindi lamang simpleng pagpapalawak ng mensahe sa espasyo. Aniya, “*a ritual view of communication is not directed toward the extension of messages in space, but the maintenance of society in time; not the act of imparting information or influence, but the creation, representation, and celebration of shared beliefs*”.

Sa sanaysay niyang *Communication as Culture*, ipinakita ni Carey (1989) ang pagkakaiba ng transmisyon at ritwal bilang dalawang pananaw sa komunikasyon. Ang una ay nakatuon sa pagdadala ng mensahe mula sa pinagmulan patungo sa tagatanggap. Sa kabilang banda, ang ritwal na pananaw ay nakatuon sa pagbabahagi ng karanasan, isang simbolikong gawaing bumubuo at nagpapatatag sa komunidad. Halimbawa, ang pagsisimba ay maaaring ituring na daluyan ng impormasyon sa transmisyong pananaw, kung saan ang pari ay nagsesermon at ang mga tao ay nakikinig. Sa ritwal na pananaw, ang pagsisimba ay isang seremonyal na karanasan ng sabayang pananalangin at pag-awit, isang anyo ng kolektibong paglahok sa pananampalataya na nagpapatibay sa ugnayan ng pamayanan. Sa ganitong pagbasa, ang komunikasyon ay hindi lamang paglilipat ng mensahe, kung ‘di ritwal ng pagdaramdam at pagdalo sa isang kolektibong mundong makahulugan.

May tatlong pangunahing palagay ang Ritual Communication Theory:

1. Hindi likas o ibinibigay ang realidad;
2. Ang realidad ay nililikha sa pamamagitan ng simbolo; at
3. Ang tao ang gumagawa ng realidad.

Pinagsama ni Carey ang mga ideya ng *commonness*, *community*, at *communication* sa pamamagitan ng dalawang metapora: *space-based* at *time-based*. Ang una ay tumutukoy sa komunikasyon bilang daluyan habang ang ikalawa ay nakaugat sa seremonya—isang *shared experience*.

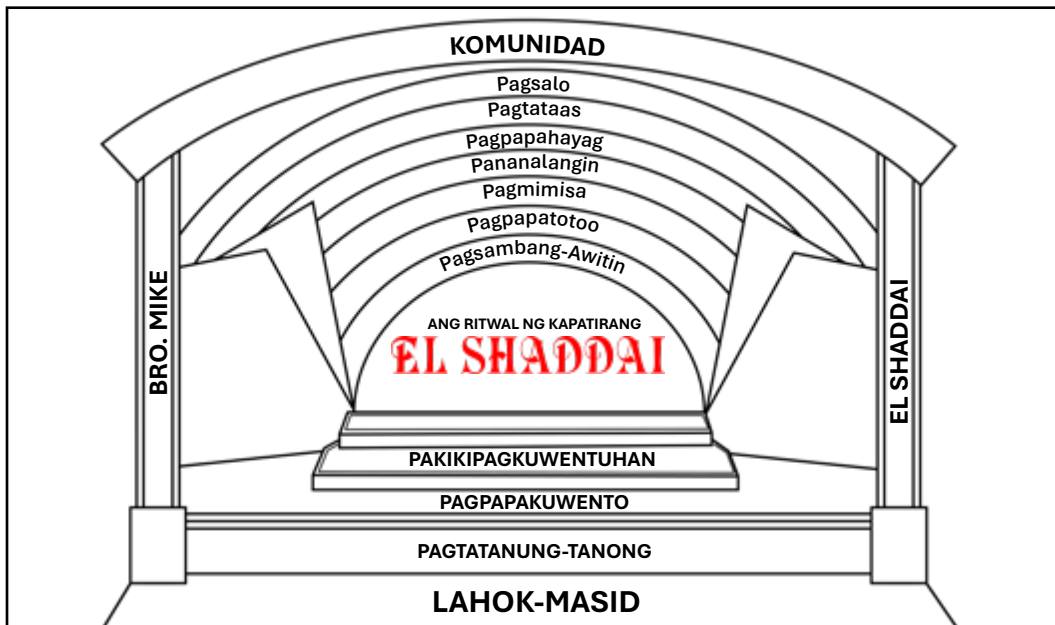
Sa konteksto ng El Shaddai, ang ritwal ay hindi lamang pagbibigay ng impormasyon kundi isang simbolikong kilos na nagpapahayag ng pananampalataya at nagbubuklod sa mga miyembro. Ang mga kilos tulad ng pagtaas ng panyo o pitaka ay may partikular na kahulugan na nauunawaan ng mga deboto. Sa paggamit ng *Ritual Communication Theory*, naipapakita kung paanong ang kahulugan ay nalilikha at naipapasa sa pamamagitan ng sama-samang ritwal na nagbibigay-buhay sa espiritwal at panlipunang ugnayan ng komunidad.

Bagama't ang teoryang *Ritual Communication Theory* (RCT) ni James Carey ay mula sa Kanluran, may mga pag-aaral na nagpapakita ng bisa nito sa mas malawak na konteksto. Sa pagsusuri ni Costa (2020), nakatutulong ang RCT sa pagpapanatili ng kolektibong identidad sa isang lipunan. Ganito rin ang pahiwatig ni Pauly (1997) na nagsabing imposible ang buhay kung walang ritwal sa komunikasyon. Para naman kay Sen (2017), ang mismong impormasyon ay maaaring gamiting ritwal. Lumawak pa ang aplikasyon ng RCT sa larang ng teknolohiya at midya. Sina Anderson (2011), Pauly (2014), Foucault at McLuhan (2007) ay nagpakita kung paano nagiging ritwal ang komunikasyon sa digital na panahon—isang pananaw na may kaugnayan sa paggamit ng radyo, telebisyon, at livestream ng mga grupong tulad ng El Shaddai. Bagaman manipis pa ang mga pananaliksik na gumagamit ng RCT sa kontekstong Pilipino, ipinakita ni Reynon (2020) ang potensyal ng teoryang ito sa kanyang pag-aaral sa Day by Day Ministries—na halos kahawig ng saliksik na ito.

Konseptuwal na Balangkas: Ang Entablado bilang Banal na Espasyo

Figura 1

Metaporikal na representasyon ng entablado sa konsepto ng pag-aaral (Makiling, 2025)

Sa pag-aaral na ito, ginamit ang estruktura ng entablado ng El Shaddai bilang metaporikal na representasyon ng banal na espasyo at daluyan ng ritwal na komunikasyon. Sa disenyo, makikita ang dalawang haligi na sumasagisag kay Bro. Mike bilang tagapagtatag at sa kapatirang El Shaddai bilang institusyon, na parehong nagsisilbing pundasyon ng espiritwal at organisasyonal na buhay ng komunidad.

Ang entablado ay may tatlong baitang na sa pananaliksik na ito ay ginamit bilang muhon ng maka-Pilipinong metodo: pagtatanong-tanong, pagpapakuwento at pakikipagkuwentuhan. Ito rin ang naging hakbang ng mananaliksik upang maaabot niya ang rurok ng kaisipan ng *ritual view of communication* ni James Carey, kung saan ang komunikasyon ay hindi lamang paghahatid ng impormasyon kundi paglikha at pagpapanatili ng panlipunang realidad.

Sa *backdrop* ng entablado, inilarawan ang pitong pangunahing ritwal ng El Shaddai na nadalumat sa isang bahaghari na sumasagisag sa espiritwal na biyaya at kolektibong paglalakbay ng mga kasapi—mula pagsambang-awitin hanggang pagsalo. Ang pag-angat patungo sa komunidad, na siyang bubong ng entablado ay nagpapakita ng layunin ng ritwal: ang pagbubuo ng isang bayan ng Diyos.

Sa ibaba ng entablado, nakaposisyon ang lahok-masid na metodo na sumasagisag sa naging fieldwork ng mananaliksik. Ibig sabihin, sa pagbabad sa mismong espasyo ng mga deboto—kung saan sila nananalangin, nagtataas ng mga dala-dalahan at nag-aalay ng mga pasasalamat—naisakatuparan niya ang masinsin at makabuluhang pakikilahok sa buhay-relihiyoso ng komunidad. Sa ganitong paraan, naunawaan niya hindi lamang ang anyo ng mga ritwal kung ‘di ang mismong danas ng mga kasapi ng El Shaddai.

METODOLOHIYA

Ginamit ang kwalitatibong pamamaraan sa pananaliksik na ito, partikular ang etnograpihong lapit, upang masusing mailarawan at masuri ang mga ritwalistikong gawain ng kapatirang El Shaddai. Pinagsanib ng mananaliksik ang Lahok-masid at pagsuroy-suroy, kung saan ang mananaliksik ay aktibong lumahok at nagmasid sa mga ritwal. Ang uri ng lahok-masid ay maaaring ituring na *moderate participation* dahil ang mananaliksik ay nakiisa sa mga gawain ng komunidad habang pinanatili ang akademikong distansya sa analisis.

Ginamit din sa papel ang Sikolohiyang Pilipino nina Enriquez at Santiago (1982) partikular ang pagtatanong- tanong, pagpapakuwento, at pakikipagkuwentuhan (Santiago at Enriquez 1982; de Vera 1982; Orteza 1997; Aquino 2006; at Tugano 2021) na akma sa karanasang Pilipino. Ayon kay Lydia Gonzales (2011) ang pagtatanong-tanong ay mabisang pamamaraan ng pananaliksik dahil bukod sa naglalayon na malaman ang eksternal na pangyayari, naglalayon din ito na masiyasat ang saloobin ng mga kalahok. Sa madaling salita, ang pangkalahatang

layunin ng pagtatanung-tanong ay hindi lamang para makakuha ng impormasyon kundi upang malinawan, matiyak, at mapagtibay ang mga naunang impormasyon, nang sa gayon ay maging tama at mabisa ang bunga ng pananaliksik na isinasagawa. Sinasaklaw naman ng pagpapakuwento ang pagiging pangunahing batis ng mga impormasyong ibinabahagi ng nagkukwento samantalang sa pakikipagkuwentuhan ay nagkakaroon ng palitan ng kuro-kuro, karanasan, at kaalamang namamagitan sa mananaliksik at sinasalisik (Tugano, 2021).

Sa pagasasakatuparan ng mga hangarin ng pag-aaral, sumulat muna ang mananaliksik at personal na nakipag-usap kay Bro. Michael Velarde, Jr., ang *assistant servant-leader* ng kapatiran upang ipaliwanag at ihain ang layunin ng pag-aaral, at humingi na rin ng pahintulot sa isasagawang pananaliksik. Inihingi rin ng pahintulot ang paggamit ng mga kuhanang larawan sa pagtitipon, at pagkalkal sa arkibo ng El Shaddai upang mas lalong maunawaan ng mga mambabasa ang nagaganap sa kanilang gawain. Nang pumayag si Bro. Michael, isinagawa na ang *fieldwork* sa loob ng limang magkakasunod na Sabado mula Enero 1 hanggang Pebrero 1, 2025, sa El Shaddai *International House of Prayer* sa Parañaque; mula ika-3 ng hapon hanggang ika-9 ng gabi, na sumasaklaw sa buong daloy ng programa mula sa *Praise and Worship* hanggang sa *Healing Message*. Pinili ang mga nasabing araw dahil para sa mananaliksik, ito ang unang limang Sabado ng gawain ng samahan para sa taong 2025, na sumasagisag sa bagong simula at pagbabalik ng mga kasapi mula sa kapaskuhan. Sa panahong ito, karaniwang ibinabalik ng samahan ang kanilang mga taunang ritwal, kabilang na ang mga pangakong panalangin, mga patotoo ng bagong biyaya, at ang pagpapahayag ng layunin ng samahan para sa bagong taon. Sa ganitong paraan, namapa ng mananaliksik ang anyo ng mga ritwal na siyang pinagtuunan ng pag-aaral.

Sa panahon ng pagmamasid, lahat ng obserbasyon ay idinokumento sa pamamagitan ng *field notes*, na nagsilbing batayan sa pagsusuri. Mahalagang banggitin na ang mananaliksik ay isang tagaloob (*insider*) sa samahang El Shaddai—aktibong miyembro at kalahok sa mga gawain sa loob ng mahigit labinlimang (15) taon. Ang personal na kaalaman at karanasan ay naging bentahe sa pagbibigay ng kontekstuwalisadong interpretasyon sa mga nakalap na datos. Gayunpaman, kinilala rin ng mananaliksik ang posibleng hamon ng pagiging tagaloob, kaya isinagawa ang mga sumusunod na hakbang upang mapanatili ang balanse sa pagitan ng personal na pananampalataya at layuning akademiko:

1. Sistematikong dokumentasyon ng obserbasyon sa pamamagitan ng detalyadong field notes;
2. Reflexive journaling upang matukoy ang mga personal na reaksiyon, interpretasyon, at mga potensyal na bias;
3. Maingat na pagtatangi ng sariling paniniwala mula sa analitikal na pagsusuri.

Ayon kay Rabe (2003), ang pagiging insider at outsider ay hindi statikong kategorya sa halip ay isang *fluid positionality* sa proseso ng pananaliksik. Maaaring maging insider ang mananaliksik sa ilang aspekto (gaya ng pananampalataya at karanasan), ngunit nananatiling outsider sa iba (gaya ng layuning teoretikal at metodolohikal). Sa ganitong diwa, sinikap ng mananaliksik na balansehin ang emic (panloob) at etic (panlabas) na pananaw, alinsunod sa mungkahi nina Pike at Harris (sa Rabe, 2003), upang higit na maunawaan ang panlipunang katotohanang nakapaloob sa mga ritwal ng kapatiran.

Matapos ang lahok-masid, ang lahat ng datos ay isinailalim sa thematic analysis. Isinagawa ang inductive coding upang tukuyin ang mga lumilitaw na tema mula sa obserbasyon, na sinundan ng interpretasyong batay sa *Sikolohiyang Pilipino* at *ritwal bilang komunikasyon*. Bilang karagdagang sanggunian, gumamit din ang mananaliksik ng mga opisyal na dokumento ng El Shaddai (gaya ng prayer booklets, printed programs, at archival video recordings) upang mas mapalalim ang pag-unawa sa istruktura, layunin, at konteksto ng mga ritwalistikong gawain.

Sa kabuuan, ang metodolohiyang ito ay naging daan sa makatao, lokal, at kontekstuwalisadong pagbasa sa mga ritwal ng El Shaddai, alinsunod sa layunin ng pag-aaral na pagtukoy sa ginagampanan ng ritwal sa pagbuo ng kanilang pagkakakilanlan.

RESULTA AT DISKUSYON

Ang Pitong Ritwal Pangkabanalan ng Samahang El Shaddai

Ang isang malinaw na salik ng ritwal ay ang kolektibong kilos ng pamayanan tungo sa iisang payak na layunin. Sa konteksto ng El Shaddai ito ay para maging patotoo at ibahagi ang kagalingan, kaligtasan, at kapangyarihang taglay ng salita ng Diyos (Velarde, 2007). Inaasahang sa bahaging ito na mabasa ang mga ritwal at kasangkapang kanilang ginagamit para magkaroon ang mga mambabasa ng kislap-diwa tungkol sa kanilang ritwal. Sa ginawang pagsusuruy-suroy at pagmamasid sa limang Sabadong *fieldwork* sa Amvel City, naimapa ng mananaliksik ang pitong ritwal na kanilang isinasagawa: Pagsambang-Awitin, Pagpapatoo, Pagmimisa, Pananalangin, Pagpapahayag, Pagtataas, Pagsalo.

Pagsambang Awitin³

Nagsisimula ang lingguhang pagtitipon ng El Shaddai sa pagsambang-awitin na pinangungunahan ng choir mula sa isponsor na PFCC⁴ (Provincial Formation Coordinating Council). Karaniwang binubuo ito ng tatlong bahagi: *call to worship* na patungkol sa Banal na Espiritu, *praise* na masigla at may indayog, at *worship* na mabagal at mapagmuni-muni. Salit-salit na nangunguna ang PFCC Choir, Youth Choir, Children's Choir, at El Shaddai Gospel Music Ministry. Ang tagapanguna ang pumipili ng mga awitin batay sa temang nais ipaabot sa mga mananampalataya.

Bagaman pangunahing ginagamit ang Wikang Filipino sa panalangin at patotoo, ang ilang awitin ay nasa Ingles. Gayunman, hindi ito hadlang sa aktibong pakikilahok. Sa bahagi ng *worship*, karaniwang nakataas-kamay, nakapikit ang mata habang umaawit na isang karanasang tinutukoy ng samahan bilang *pagkapuspos*. Sa *praise*, mapapansing sinasabayan ng mga miyembro ang mga galaw ng mga mananayaw sa entablado, isang ekspresyon ng pagkakaisa sa katawan. Mapapansin din na ang mga nasa taas ng entablado ang tagapaghatid ng ritwal na isinasagawa ng mga kasapi sa ibaba ng entablado. Nagkakaunawaan ang mga kasapi dahil nagiging lundayan ang mga awitin para mabatid nila ang presensiya ng Diyos. Umiiikot ang kanilang diskurso sa pasasalamat at pagpupuri sa paraan ng pagsayaw, pagsisigawan at palakpakan na sa konteksto ng kapatiran ay mga makalangit na awitin.

Sa ritwal na ito, ang puting panyo na may nakaimprentang Salmo 91⁵ ang pangunahing kasangkapan ng pagsambang-awitin. Sa limang Sabadong pagmamasid, konsistent ang samahan sa pagwawagayway ng kanilang panyo bilang kilos ng papuri. Itinuturing itong sagrado, isang kasangkapang ritwal na nagsisilbing daluyan ng panalangin at biyaya. Sa ganitong ritwal, ang musika at galaw ay nagiging midyum ng pananalig na sa lenteng pangwika ay komunikasyong higit sa salita.

3 Sa ibang mga karismatikong kilusan at/o ibang denominasyon, katumbas ito ng praise ang worship.

4 Sa estruktura ng organisasyon ng samahan, tumutukoy ito sa hatian ng mga chapters sa bawat probinsiya.

5 Kinikilala bilang sentral na panalangin ng kapatiran. Kung minsan, tinatawag din nila itong tipanang panalangin.

Larawan 1

Ang Ritwal ng Pagsambang-awitin

(Kuhang larawan ni Carlos Joseph De Leon, 2025)

Pagpapatotoo⁶

Nagsimula ang ritwal ng pagpapatotoo noong 1992 upang iparinig sa madla ang bunga ng mga pangaral ni Bro. Mike Velarde. Ayon kay Bro. Ranilo Limbo⁷, na mula pa 1996 ay nakatalaga sa *screening committee*, sinasalang muna ang mga nais magbahagi upang matiyak na ang patotoo ay kaugnay ng kilos ng Diyos at hindi lamang personal na salaysay. Sa kabuoan ng gawain, may tatlong sets ang ritwal na ito: sampu sa unang hanay, lima sa ikalawa, at tatlo sa huli—nakabatay sa bigat at lalim ng karanasang ibinabahagi kung saang set ilalagay. Kabilang sa mga karaniwang tema ang kagalingan mula sa karamdaman, pagbabalik-loob, pagkakaayos ng pamilya, at paglaya mula sa bisyo o pagkakautang. Sa ilang Sabadong pagmamasid, napansing ang mga ganitong paksang espiritwal ay patuloy na umuukit sa antisyon ng mga tagapakinig.

May sinusundang daloy ang ritwal na ito: nagsisimula ito sa pagbati kay El Shaddai, kay Bro. Mike at sa kaniyang maybahay, at sa mga kapatid sa pananampalataya. Inilalahad ang dati nilang pamumuhay, kung paano sila tinawag sa gawain, at kung anong himala o

6 Sa ibang samahang panrelihiyon, tinatawag itong “testimony” o testimonya, kung saan ang isang kapatiran ay magsasalita sa entablado para ibahagi ang himalang natanggap. Sa kontekstong El Shaddai, paminsan-minsan pagbabahagi o mula sa *sharing* taguri nila rito.

7 Isa sa mga manggagawa ng kapatiran na nag-iinterbyu sa mga nais magpatotoo.

biyaya ang natanggap. Karaniwang nagtatapos ito sa katagang, “To God be the Glory.” Kapag tiningnang mabuti, ang nagpapatotoo ang gumaganap bilang tagapagpadala ng mensahe habang ang mga nakikinig naman na kasapi ang tagatanggap nito. Nabubuo ang diskurso dahil bukod sa wikang Filipino ang nilalaman, makikita ang pakikisangkot ng madla, pumapalakpak ang mga nakakaugnay, nagbubulungan ang iba, at kapag trahedya ang salaysay, maririnig ang mahinang “Praise the Lord” o “Oh my God.”

Bagaman walang pisikal na kasangkapan sa ritwal na ito, mahigpit na sinusunod ang itinakdang pananamit sa mga magbabahagi: nakapalda at may kuwelyo ang kababaihan; pantalon at polo shirt naman ang kalalakihan. Ang ganitong kaayusan ay nagsisilbing sagisag ng paggalang at paghahanda para sa banal na pagbabahagi. Sa madaling salita, ang katawan, tinig, at pananalita ng nagpapatotoo ang nagsisilbing pangunahing kasangkapan ng ritwal. Ang patotoo ay hindi lamang isang akto ng pagsasalita; ito ay banal na paglalantad ng isang ritwal na komunikasyong humuhubog sa sama-samang pananampalataya.

Larawan 2

Ang Ritwal ng Pagpapatotoo

Pagmimisa⁸

Itinuturing ng kapatiran ang Banal na Misa bilang “pinakamataas at karapat-dapat na anyo ng pagsamba”. Sapol pa noong itinatag ang samahan, bahagi na ng lingguhang pagtitipon ang pagdiriwang ng Eukaristiya. Pinatitibay ng ritwal na ito na ang El Shaddai ay hindi isang hiwalay na sekta, kung ‘di nananatiling nasa loob ng pananampalatayang Katoliko patunay rito ang presensiya ng mga pari, obispo, at maging mga kardinal sa pagdiriwang. Hindi naiiba

⁸ Katulad din sa Simbahang Katolika ang misa ng kapatirang El Shaddai. Sa Ingles, tinatawag itong Holy Eucharist.

ang daloy ng liturhiya sa karaniwang misa ng Simbahang Katolika. Subalit dahil ito'y nasa konteksto ng isang karismatikong pagtitipon, kapansin-pansin ang masiglang ekspresyon ng katawan: palakpakan tuwing matatapos ang mga awit, nakataas ang kamay habang umaawit, at masiglang tugon sa mga bahagi ng misa na tumatama sa damdamin ng mga dumadalo. Katulad sa naunang dalawang ritwal, may komponent ito ng wika dahil mula sa simula hanggang sa wakas, nabubuo ang diskurso na bahagi pa rin sila ng Simbahang Katolika.

Ang entablado ang nagsisilbing altar ng Misa. Ang mga kasangkapang ginagamit o mga tinatawag na sacramentals ay karaniwan ding ginagamit sa liturhiya ng Simbahan. Para sa mga babae, kapansin-pansin ang pagsusuot ng puting belo sa ulo, habang ang iba nama'y puting panyo bilang alternatibo. Wala namang partikular na kasangkapang pansarili ang kalalakihan. Sa kabuuan, ang pagkilos, pananamit, at pakikilahok ay tila pinag-isang dasal, isang pagsamba na hindi lamang naririnig bagkus ay nararamdaman din sa gitna ng komunidad.

Larawan 3

Ang Ritwal ng Pagmimisa

Pananalangin⁹

Sa masusing pagmamasid at pakikipagkuwentuhan ng mananaliksik, malinaw na ang panalangin ay mahalagang sangkap ng ritwal ng El Shaddai. Bagaman maraming uri nito ang isinasagawa, matingkad ang Salmo 91, bilang pinakatinatanging panalangin ng kapatiran. Inuusal ito ng sabay-sabay, malakas, may pagtaas ng kamay, at may paniniwalang taglay nito ang proteksiyon at kapangyarihan ng Diyos. May apat na anyo ng panalangin sa ritwal: (1) Panalangin ng Tagapagpakilala, bilang pambungad na pagdulog; (2) Panalangin bago ang Mensaheng Nagpapagaling; (3) Panalangin ng Santo Rosaryo, gamit ang rosaryong bato na

⁹ Sa konteksto ng El Shaddai, ang mga malalaking bahagi ng pagtitipon ay may panalangin o prayer na kaakibat.

sumasagisag sa tibay ng pananampalataya; at (4) Tipanang Panalangin—ang sabayang pag-awit ng The Lord’s Prayer at Salmo 91.

Walang pisikal na kasangkapan sa unang dalawang panalangin, kundi ang katawan mismo: pagtaas ng kamay, pagpikit ng mata, at sabayang tugon na nagsisilbing daluyan ng taos-pusong pagsamba. Samantala, ang rosaryo at puting panyo ay hindi lamang gamit kung ‘di ritwal na simbolo: ang una ay debosyonal na kasangkapan, ang ikalawa ay personal na tipan. Sa ganitong pananaw, ang bawat panalangin sa El Shaddai ay ritwal na komunikasyon—isang akto ng pananampalatayang may kilos, alaala, at kolektibong pagsuko sa Diyos.

Larawan 4

Ang Ritwal ng Pananalangin

(Kuhang larawan ni Bro. Sharwin Macato, 2025)

Pangangaral¹⁰

Itinuturing ng mga kasapi ng El Shaddai na ang *Healing Message*¹¹ ni Bro. Mike Velarde ang pinakapuso ng kabuuang gawain. Nagsisimula ito sa pag-awit ng mga *covenant songs*

10 Sa ibang sekta, katumbas ito ng “sermon”, “homiliya”, “preaching”. Sa ritwal na ito napapakinggan ang mensahe ni Bro. Mike Velarde na nagtatagal ng isang oras.

11 Tawag sa bahagi ng ritwal dahil pinaniniwalaan ng kapatiran na ang salita ng Diyos ay nagpapagaling.

tulad ng “Bless the Lord,” “El Shaddai” (Amy Grant), at “Purihin ang Panginoon”, mga kantang tumatampok sa tema ng pakikipagtipan sa Diyos. Sa kasalukuyan, umiikot ang mensahe ni Bro. Mike sa tinatawag niyang *Healing Password*¹²—isang salita mula sa Biblia na binibigyang-kahulugan batay sa bawat titik, na isinasangkot ang apat na kanta at apat na personal na patotoo. Matapos ang patotoo, inilalahad niya ang kabuuang mensahe at pinagmulan nitong kasulatan. Sa limang Sabado ng pagmamasid, tinalakay ang salitang FAMILY mula sa Gawa 10:1–8. Mapapansin na si Bro. Mike ang tagapagpadala ng mensahe habang ang mga kasapi ng El Shaddai ang tagapatanggap. Sa puntong ito, mahalagang mabanggit na pinaniniwalaan ng mga kasapi ang anumang sabihin ni Bro. Mike kahit na hindi nila masyado itong nauunawaan. Kapag sinabi ni Bro. Mike na sumigaw ang ibig yumaman, nagsisigawan ang mga kasapi. Kapag sinabi niyang tumalon ang ibig magkabahay at lupa, tumatalon ang mga kasapi. Ang ganitong pananampalataya ay pagpapamalas ng pagsunod sa wika o salitang sinasabi, pinaniniwalaan, at sinusunod ng marami sa isang tiyak na pamayanan (Peregrino, 2001). Nagiging ganap ang diskurso sa puntong ito, dahil tinutuhog nito ang iisang layunin, ang makapakinig sa salita ng Diyos.

Ang pulpito at mesa ni Bro. Mike ang nagsisilbing kasangkapan ng ritwal, sumasagisag sa awtoridad ng Salita ng Diyos. Ang mga tagapagpatotoo ay itinuturing na buhay na kasangkapan ng mensahe, habang ang mga miyembro ay nakikinig, tumatango, o nagsusulat sa kanilang notebook, isang kilos ng aktibong pakikibahagi. Sa ganitong konteksto, ang pagpapahayag ay hindi lamang pangangaral kundi isang ritwal ng pagpapaliwanag, pagpapatotoo, at sama-samang pagtanggap sa kapangyarihan ng salita.

Larawan 5

Ang Ritwal ng Pangangaral

(Mga Kuhang Larawan mula sa Delta Broadcasting System, 2025)

¹² Estratehiyang nagsimula noong pandemya. Mula sa ito sa dalumat ng password sa cellphone na pinaniniwalaan ng mga kapatiran na kapag narinig nila ang password na ito, magbubukas din ang mga himala sa buhay nila.

Pagtataas¹³

Sa ritwal na ito, iniaalay ng mga kasapi ang kanilang mga handog at kahilingan sa pamamagitan ng simbolikong “pagtataas.” Sa basa ng mananaliksik, hindi lamang bagay ang itinataas dito, maging ang mga personal na alalahanin din ng bawat dumadalo. Sa pag-awit ng “Give Thanks,” sabay-sabay nilang itinatataas ang mga dala-dalahan habang nakataas ang kamay bilang tanda ng pagsuko at tagumpay. Sa bahagi ng liriko na “Let the weak say I am strong,” sabayang nakasarado ang kamao ng mga kasapi, na sinasagisag ang determinasyon; samantalang sa “Let the poor say I am rich,” sabay-sabay ang pagbukas ng kamay—isang kilos na nagpapahiwatig ng kasaganaan at pagtanggap. Maaaring tingnan na diskurso ng pag-asa ang nabubuon ng kapatiran kapag isinasagawa ito. Umaasa sila na anumang bagay ang itaas nila sa gawain, ito ay pinagpapala. Sa katunayan, may mga patotoo rin nagpapatunay na may mga himala silang nakamtan sa tuwing itinataas ang kanilang mga dala. Pinaniniwalaan ng kapatirang El Shaddai na kapag nais ng indibidwal na pumunta sa ibang bansa, dapat niyang itaas ang kaniyang pasaporte sa ritwal ng pagtataas. Kapag ibig mabago ang buhay ng isang kaanak, dapat anila itaas ang retrato nito sa ritwal na ito. Ilan lamang ito sa pananampalataya ng mga kasapi na dahil narinig nila sa mga patotoo, maging sila ay ginagawa na rin ito. Litaw na litaw sa puntong ito ang esensiya ng wika bilang kumukontrol sa isang relihiyon. Pumapaloob ang penomenong ito sa simbolo ng wikang ginagamit ng relihiyon sa mananampalataya na para kay Peregrino (2001) ay nagbubunga ng walang alinlangang pagsunod at impluwensiya sa kilos ng mga mananampalataya.

Kapansin-pansing maraming pisikal na kasangkapan ang itinataas: sobre ng panalangin, bukas na bag, larawan ng mahal sa buhay, dokumento, pasaporte, at mga kagamitang gaya ng tubig, langis, asin, at panyo. Ang mga ito ay itinuturing na daluyan ng himala at pagpapala, at ibinababa lamang matapos ang awit. Walang sinasambit na panalangin sa entablado sa bahaging ito. Sa halip, ang “Give Thanks” ay isinasagawa bilang ritwal na awit ng pananampalataya o aktibong pag-angkin sa lahat ng itinataas. Sa ganitong pananaw, ang pagtataas ay nagiging sabayang panalangin, pisikal na deklarasyon, at ritwal ng pag-asa.

13 Katumbas nito ang paghingi ng basbas sa ibang sekta. Tinawag na pagtataas dahil sa ritwal na ito, itinataas ng mga kasapi ang mga bagay na ibig nilang pabasbasan.

Larawan 6

Ang Ritwal ng Pagtataas

Pagsalo¹⁴

Nagtatapos ang pagtitipon ng El Shaddai sa ritwal ng *pagsalo*. Matapos ipahayag ni Bro. Mike Velarde ang kanyang *Healing Message*, aanyayahan niya ang lahat na tumayo at sabay-sabay isigaw ang salitang nagbubuod ng mensahe sa gabing iyon. Itataas niya ang kanyang kamay—isang kilos ng *pagsasaboy*—at tatlong ulit itong ibabato mula sa entabladong tatapatan naman ng tatlong ulit na *salo* mula sa mga kasapi. Sabay nilang isisigaw ang salitang pinasisigaw ni Bro. Mike, bago niya ipahayag: “Humayo kayo at ipalaganap ang Mabuting Balita.”

Walang pisikal na kasangkapang ginagamit sa ritwal na ito. Ang mismong kilos—ang pagbato ng kamay at sabayang pagsalo—ang nagsisilbing daluyan ng espiritual na biyaya. Sa halip na bagay, ang salita at kilos ang nagiging instrumento ng basbas. Ang sabayang pagsambit ay hindi lamang pag-uulit ng mensahe, kundi kolektibong pag-angkin dito na isang simbolikong pagkilos ng pagtanggap at pagpapahayag. Sa ganitong ritwal, lumilitaw ang pagsalo bilang sagradong kilos at sabayang akto ng pananampalataya na nagbibigay-wakas sa pagtitipon, at sabay na naghahasik ng misyon.

14 Huling bahagi ng ritwal kung saan sinasalo na ng mga kasapi ng El Shaddai ang biyaya.

Larawan 7

Ang Ritwal ng Pagsalo

(Kuhang larawan ni Bro. Carlos Joseph De Leon, 2025)

Ritwal: Daluyan ng Pananampalataya at Pangkabanalang Karanasan sa El Shaddai

Sa kapatirang El Shaddai, mahalagang tunguhin ng ritwal ang pagpapatibay ng pananampalataya at ang patuloy na paghubog ng buhay espiritwal. Sa bawat sama-samang pagsamba, panalangin, at pagbabahagi ng patotoo, nadarama ng mga kasapi ang pananampalataya bilang karanasang kolektibo na hindi hiwalay sa kapwa, kung ‘di sabayang paglalakbay patungo sa Diyos. Nagiging paalala ang mga gawaing ito ng espiritwal na layunin, at muling pinaigting ang ugnayan sa Diyos sa gitna ng hamon ng buhay.

Higit pa sa isang paniniwala, ang pananampalataya ay nagiging buhay na isinasabuhay sa pamamagitan ng mga ritwal. Sa pakikinig sa mga patotoo, sa sabayang panalangin, at sa pagdanas ng simbolikong kilos, ang mga kasapi ay hindi lamang tagamasid kundi aktibong kalahok sa espiritwal na realidad. Ang katawan, salita, at galaw ay nagiging sagradong kasangkapan ng pananampalataya.

Sa ganitong konteksto, ang mga ritwal ay hindi lamang gawi kundi *ritwal pangkabanalan*¹⁵—mga banal na tagpo kung saan nararanasan ang presensiya ng Diyos. Mula

¹⁵ Pantukoy na dalumat ng mananaliksik upang maihiwalay sa ibang uri ng ritwal. Tumutukoy ito sa mga gawain o seremonyang panrelihiyon na isinasagawa upang mapalalim ang ugnayan ng tao sa Diyos

sa paghahanda hanggang sa pagsasagawa, laging may taimtim na panalangin na pabanalin ng Diyos ang lahat ng magaganap. Sa ilang Sabadong lahok-masid, nasaksihan ng mananaliksik ang mga nagaganap sa likod ng entablado na mga *intercessory prayers*¹⁶ na naglalayong humingi ng tulong sa Diyos na pakabanalin ang magaganap sa Banal na Espasyo. Ang eksenang ito ang hindi nasilayan ng mananaliksik noong mga panahong isa pa lamang siyang dumadalo, at hindi pa babad sa pagbasa ng bawat kilos na nagaganap sa buong samahan. Sa bawat awit, dasal, at sabayang kilos, ipinapakita ng El Shaddai na ang kabanalan ay hindi abstraktong kilos, kundi konkretong karanasang maaaring danasin sa piling ng komunidad. Sa lahat ng ito, may isang espasyong laging pinangyayarihan: ang entablado. Sa susunod na bahagi, tatalakayin kung paano ito nagiging daluyan ng presensiya, saksi sa ritwal, at katawan ng kabanalan para sa komunidad ng El Shaddai.

Ang Entablado bilang Banal na Espasyo

Sa pagpasok sa spiritual center ng El Shaddai, bubungad agad sa iyo ang isang malaking entablado. Ang entablado ay hindi lamang isang pisikal na lugar kung saan ginaganap ang mga programa ng samahang El Shaddai; ito rin ay sumasagisag sa banal na espasyo kung saan ang pakikipagtagpo ng tao at Diyos ay ritwal na ginaganap at kinikilala. Sa ganitong pagbasa, ginagamit sa papel na ito ang lente ng ritwal na komunikasyon ni James Carey (1989), kung saan ang media at mga ritwal ay hindi lamang daluyan ng impormasyon kundi paraan ng paglikha ng kahulugan, identidad, at espiritwal na ugnayan sa loob ng isang komunidad. Ang entablado, sa kontekstong ito, ay hindi basta plataporma ng presentasyon kundi isang espiritwal na hantungan ng pananampalataya kung saan ang banal ay nararanasan sa pamamagitan ng kolektibong ritwal.

Sa bawat pagtitipon, makikita ang matinding pagnanais ng mga kasapi na makaakyat sa entablado, isang hangaring hindi batay sa pansariling karangalan, kundi bilang katuparan ng isang panata sa Diyos. Maririnig sa maraming patotoo ng mga kasapi ang pangakong: *“Kapag tinugon ng Diyos ang aking kahilingan, aakyat ako sa entablado upang magpatotoo.”* Sa ganitong diskurso, ang entablado ay hindi lamang plataporma kundi espasyo ng pagsasakatuparan at konkretong anyo ng pakikipagtipan sa Diyos, kung saan ang himala ay hindi lamang sinasambit kundi ipinapamalas.

¹⁶ Sa ibang wika, tinatawag itong binding prayer. Kung saan bago magsimula ang gawain, nagkakatiapon ang mga gumaganap sa entablado para manalangin sa Diyos na maging matagumpay ang kabuoan ng pagtitipon.

Ang disenyo ng entablado ng El Shaddai International House of Prayer¹⁷ ay likhang-metapora ng kaligtasan at espiritwal na daloy. Hugis-barko ito, hango sa barko ni Noah, na sa kasaysayan ng Kristiyanismo ay simbolo ng pagliligtas mula sa delubyo. Sa bawat gilid ay matatanaw ang pangalang “El Shaddai,” habang sa gitna ay naroroon ang malaking *glass painting* ng muling pagkabuhay ni Hesus. Sa tuktok naman ay isang puting kalapati, sagisag ng Espiritu Santo. Ang disenyo ay nilalapatan ng tatlong bahaghari na nakapalibot sa entablado, na maaaring basahin bilang banal na tagapagpakilala sa presensiya ng Diyos.

Hindi isang *random* na dekorasyon ang paggamit ng bilang na pito. Sa tradisyong biblikal, ang pito ay itinuturing na banal—tanda ng kabuuan, kabanalan, at pagkabuo ng kalooban ng Diyos. Sa aklat ng Genesis, ang paglalang ay natapos sa anim na araw at ang ikapito ay inilaan para sa banal na pamamahinga. Sa Levitico, inuulit ng pitong ulit ang ritwal ng paglilinis upang italaga ang altar. Sa Aklat ng Pahayag, ang pitong selyo, pitong simbahan, at pitong Espiritu ay simbolo ng kabuuang paghuhukom at kaligtasan. Kaya’t sa entabladong El Shaddai, ang pitong pangalan ng Diyos ay maaaring ituring na sagradong marka ng kabuuang presensiya ng Diyos sa bawat bahagi ng espasyo.

Ang kabanalan ng espasyong ito ay higit pa sa disenyo. Bago pa man magsimula ang aktuwal na gawain, ang entablado ay nililinis, pinapalamutian ng mga bulaklak, at inihahanda ng *production team*. Ang mga manlilingkod ay taimtim na nananalangin sa likod ng entablado bilang paghahanda. Ayon kay Bro. Rex America, ito ay kinokonsentreyt para pagpalain ang sinumang tatayo rito. Ang tunog ng mga mikropono, ang ayos ng mga upuan, at ang daloy ng liwanag ay hindi lamang para sa magandang presentasyon, kundi para sa maayos na daluyan ng dalangin, awit, at Salita ng Diyos. Sa pagbasa ng ritwal bilang katawan, ang bawat elemento—tunog, liwanag, galaw—ay bahagi ng isang buhay na ritwal na katawan na isinakatawan ng entablado mismo.

Sa gitna ng entablado, matatagpuan ang tagapanguna ng pagsambang-awitin, kasabay ng mga mananayaw at orkestra sa magkabilang gilid. Dito rin tumatayo si Bro. Mike upang mangaral, manalangin, at tumanggap ng mga nagpapatotoo. Sa isang bahagi naman ay naroon ang pulpito ng mga tagapagpakilala. Sa kabuuan, ang entablado ay nagiging katawan ng ritwal—dito isinasagawa ang pitong pangunahing ritwal ng samahan. Hindi lamang tagapanood ang mga kasapi; sila’y aktibong kalahok sa pananampalatayang isinasakatawan sa salita, galaw, at awit. Sa bawat sigaw ng “Praise the Lord” o sabayang “Amen” habang itinataas ang mga panalangin ng Salmo 91, naroroon ang sabayang pagdanas ng presensiya ng Diyos.

17 Taguri sa *spiritual center* ng kapatirang El Shaddai. Saradong espasyo na dinisenyo sa konsepto ng barko ni Noah.

Ang pag-akyat sa entablado ay ritwal ng pasasalamat, pagtupad sa pangako, at paghahayag ng pananampalataya sa harap ng pamayanan. Sa mga patotoo ng kagalingan, tagumpay, o kaligtasan, ang personal na karanasan ay nagiging kolektibong saksi. Sa ganitong paraan, ang entablado ay lumalampas sa pagiging estruktura—ito’y nagiging daluyan ng grasya at larangan na ang Diyos ay kinikilala sa pamamagitan ng buhay ng Kanyang mga nilikha.

Ang pangarap na marating ang entablado ay nakaangkla sa pananampalatayang Pilipino na may malalim na paniniwala sa bisa ng espasyo. Tulad ng mga dambana ng mga santo o altar ng simbahan, ang entablado ay inaaring banal sapagkat dito nagaganap ang pagsasaksi, pagbabasbas, at pagbabagong-loob. Sa pananaw na ito, ang entablado ay hindi lamang sentro ng atensyon kundi sentro ng buhay espiritwal ng pamayanan. Sa bawat ritwal na isinasagawa, mula sa sabayang panalangin hanggang sa patotoong may luha, mula sa paghahandog ng mga dala hanggang sa pagsalo ng Salita—ang entablado ay nagiging iisang banal na katawan na binubuo ng ritwal, kulay, at pananalig.

Ang mga simbolikong anyo sa entablado—ang bahaghari, kalapati, Salmo 91, at ang pitong pangalang “El Shaddai”—ay hindi lamang palamuti kundi sagradong oryentasyon. Ayon kina Bro. Boyet Balisbis at Bro. Resty Talain, ang pangalan pa lamang na El Shaddai na nababanaag sa entablado, ay isa nang dahilan kung bakit itinuturing na banal ang espasyo. Sa pagbabad ng mananaliksik, lumilitaw na maging ang pitong kulay ng bahaghari ay maaaring basahin bilang representasyon ng pitong ritwal na isinasagawa tuwing pagtitipon. Ang ritwal, kung gayon, ay hindi lamang aktibidad—ito ay kulay, liwanag, at pagkilos na nagbibigay-hugis sa pag-asa. Lumilitaw na sa mga deskripsyon sa entabladong banal, mapapansin na naiimpluwensiyahan ng disenyo nito ang mga kasapi dahil sa taglay nitong senyas at simbolismo. Nagagawa ng mga edipisyong ito na mapagiting ang pananampalataya ng tao sa simpleng hayagang paraan (Peregrino, 2001). Sa madaling sabi, nakatutulong ang mga biswal na ito sa pag-unawa ng mga mananampalataya upang palagian nilang maalala ang mga bagay na dapat nilang paniwalaan. Sa konteksto ng kapatirang El Shaddai, ang simbolo ng arko at bahaghari ay bahagi ng kanilang wika na pinatunayan ni Demeterio (2010) nang suriin niya ang diskurso ng pag-asa sa El Shaddai. Pag-asa ang senyas na ibig iparating ng entablado. Ibig sabihin, ang entablado ay isang lugar ng kabanalang nararanasan sa pamamagitan ng ugnayang ritwal at espasyo, isang banal na tagpo kung saan sumasakatawan ang Diyos sa gitna ng Kanyang bayan.

Larawan 8

Ang Gitna ng Entablado ng Banal

Kulang larawan ni Bro. Sharwin Macato (2025)

Ang Ritwal ng El Shaddai tungo sa Pagbuo ng Komunidad

Nakatuon ang Ritwal na Komunikasyon ni James Carey sa salitang “komunidad,” isang kaisipan na magpapaunawa sa mga ritwal na itinatanghal ng El Shaddai. Mula sa pitong ritwal na inilahad, at sa papel ng entablado sa bawat pagtatanghal, lumilitaw sa ngayon na ang ritwal ay hindi lamang espiritwal na kilos kundi isang komunikatibong galaw na humuhubog at nagpapatibay sa kanilang pamayanan. Sa pagdaan ng panahon, tinatawag ang mga kasapi hindi lamang bilang bahagi ng isang relihiyosong kilusan kundi bilang “*El Shaddai Community*.” Sa bawat gawain, ang ritwal ay nagsisilbing pundasyon ng espiritwal na pagkakaisa at kolektibong pagkakakilanlan. Sa bahaging ito ng pagsusuri, ginamit ang mga datos mula sa pakikipagkuwentuhan sa mga piling kasapi ng samahan. Bilang isang maka-Pilipinong pamamaraan ng pakikinig at pagdama, ang pakikipagkuwentuhan ay naging daluyan ng mas bukás at taos-pusong pagbabahagi. Ang mga sipi mula sa mga ito ay itinuturing na sentro ng pag-unawa sa ritwal bilang tagapagbuo ng kolektibong ugnayan.

Sa El Shaddai, ang taguri sa bawat isa ay “kapatid”, mahalagang simula ng komunidad ang paggamit ng salitang ito. Madalas kaysa hindi, Brother o Sister. Sa pagsisimula ng bawat patotoo sa entablado, maririnig ang pamilyar na linya: “*Ang susunod na magpapatotoo ay*

ang ating kapatid na si...” Maging si Bro. Mike, sa kanyang mga pangaral, ay ginagamit ang salitang ito sa pagbati. Sa unang tingin, ito’y tila simpleng anyo ng pagtawag. Sa diskursong kultural, ang “kapatid” ay isang panandang semantiko ng pagkapabilang, isang pag-aangkin na ang sinasabihan ay kasáma at kapwa. Kaya naman, sa diskursong El Shaddai, lagi’t laging sinasabing magkakapatid sila kay Kristo. Tulad ng binigyang-diin ni Covar (1998), ang *kapatiran* ay hindi lamang relasyong pampamilya kundi panlipunang taguri na sumasakabalikat ng kolektibong adhikain. Sa pananaw na ito, ang kapatiran ay lumalampas sa ugnayang dugo at lumalapat sa mga pamayanang ispiritwal, gaya ng El Shaddai. Hindi nagtatapos ang ideya ng kapatiran sa salita lamang. Sa katunayan, nakaukit ito sa doktrinang panloob ng samahan, gaya ng katuturan sa aritmetik $1+1=3$ na mula sa Mateo 18:19–20: “*Kapag ang dalawa o tatlo ay nagkaisa sa panalangin, ang Diyos ay nasa kanilang piling.*” Ang simpleng paniniwalang ito ay sumasalooob sa praktis ng sabayang panalangin at sabayang pananampalataya. Sa perspektibo ni Carey, ang ganitong mga aktibidad ay bumubuo ng *symbolic communion*, isang komunikasyong batay sa ugnayan at pakiramdam.

Isa sa mga dramatikong tagpo ng ganitong ugnayan at pakiramdam ay makikita sa pagdarasal ng **Salmo 91**, na tinutukoy ng mga kasapi bilang “tatak” ng El Shaddai. Ayon kay Sis. Jojie delos Reyes: “*Magna carta na dapat kabisado ang Salmo 91 dahil ito ang tatak ng kanilang samahan.*” Sa oras ng panalangin, humihinto ang lahat sa kanilang ginagawa: walang nagpapalakad-lakad, at lahat ay nakataas ang kamay. Ayon kay Bro. Carlos De Leon: “*Sabay-sabay na tumatahimik ang community kapag Salmo 91 dahil ito ang tipanang panalangin ng mga anak ni El Shaddai.*” Pinatotohanan naman ni Bro. Au Mabazza, na kahit ang mga kasapi na nasa ibang bansa, dinadala nila ang ritwal na ito sa kanilang buhay. Para sa kanila, ito ang sagradong tagpo ng pagharap sa Diyos, isang ritwal na kolektibong pagsuko. Sa ganitong pagbasa, ang ritwal ay lumalampas sa espasyo, nagiging transnasyonal na kilos ng pananalig.

Sa ilang tagpo ng biglaang pag-ulan, nasaksihan mismo ng mananaliksik ang tila mahiwagang pagtigil nito tuwing lalabas si Bro. Mike, para sa mga nakakuwentuhan, tanda ito ng presensiya ng Diyos. Para sa kanila, ito ay hindi lamang kababalaghan kundi bunga ng sama-samang panalangin. Sabi nga ni Dr. Sonia Sabater: “*kapag umuulan habang nagsasalita si Bro Mike at kapag sinabi niyang isara ang payong, lahat ng tao ay magsasara at magpapaulan na. Masayang sinasalo ng mga tao ang biyaya and that is their faith.*” Isang ritwal na nagbibigay-bisa sa pananampalatayang sama-samang isinasagawa. Sa pagsasagawa ng ritwal, hindi lamang panlabas na kilos ang isinasagawa ng mga kasapi kundi isang espiritwal na pagsasanib ng katawan, damdamin, at pananampalataya. Sa pagsabay sa pag-awit, panalangin, at pagwagayway ng puting panyo, ang mga miyembro ay hindi lamang tagamasid kundi aktibong kalahok sa espiritwal na kilos ng komunidad. Sabi ni Bro. Au Mabazza: “*sa pagsambang awitin, hindi nahihiya ang mga tao. Kapag bago, normal na mahihiya pero kapag nakita mo kasing nagsasayawan na lahat, mahahawa ka na ring makisayaw.*” Sa mga

baguhan, maaaring may pangamba o hiya sa pagtaas ng kamay o pagsabay sa sayaw. Subalit sa patuloy na pagdalo, nagiging natural ang pakikibahagi. Sa bawat Sabado, unti-unti ring lumalalim ang kanilang pakikilahok at pagkilala sa sarili bilang bahagi ng pamayanan. Bagay na ipinaliwanag ni Bro Sharwin: *“sa ritwal ng pagpapahayag, kung ano ang sinasabi ni Bro. Mike na aral, hanggang sa sasakyan at sa bahay, bukambibig ng mga tao. Halimbawa: yung katagang tiyak yun!”*

Sa *community singing*, makikitang alam ng mga tao ang tamang kilos at tugon sa bawat linya ng kanta. Maging sa bahagi ng pagsalo, bagama’t hindi laging ganap na nauunawaan ang salitang isinisigaw ni Bro. Mike, sabay-sabay pa rin itong sinasalo ng mga kasapi na may pananampalataya. Ang pagsalo ay naging tagpo ng pananampalatayang aktibo, buo, at sabay-sabay. Para kay Bro. Rex America: *“ang pagsalo sa ibinabato ni Bro Mike ay signifies nang malalalim na pananampalataya ng mga tao kahit wala naman talagang nakikita. Bunga ito ng pagkakaisa dahi na-absorb sa teachings ni Bro. Mike.”* Sa akto ng pagkakaisa, nakikita ni Bro. Sharwin Macato na: *“sa ritwal ng pagsalo, makita man o hindi, kapag tumalon ang katabi, tatalon ka na rin. Dahil isang komunidad kayo na nagkakaisa.”* Himala naman ang bunga ng pagkakaisang ito. Dahil ayon kay Bro. Au Mabazza: *“nagkakaisa ang mga tao na may himalang natatanggap sa ibinabato ni Bro. Mike.”*

Hindi rin maikakaila ang papel ng pagpapatotoo bilang kolektibong naratibo ng paniniwala. Lumabas sa pakikipagkuwentuhan, na inaabangan ito ng mga kasapi dahil nagsisilbing inspirasyon ang patotoo. Sa mas masaklaw na pagtingin, inilarawan ni Sis Jemima Francisco na: *“masaya sa komunidad dahil dito ka nakararamdam ng sense of community na kapag nakikinig ka sa mga patotoo na may kaparehong pinagdaraan, masasabi mong hindi ka nag-iisa at you really belong to the community.”* Ganito rin halos ang pananaw ni Sis. Shekainah Borlongan, napapansin niyang may side comments ang mga tao kapag sobrang naka-relate sa ipinapatotoo ng nasa entablado. Litaw na litaw ang pagiging komunidad, dahil pare-pareho silang may mga pinagdadaan sa buhay at sa oras na maka-relate sa patotoo ng isa, nagsisilbi itong lakas ng loob sa kanila. Paliwanag ni Judd (1973), pinag-iisa ng ritwal ang mga tao, at dito rin nila hinuhugot ang lakas at tiwala sa sarili. Kapag nagsimulang magsalita ang nagpapatotoo, mararamdaman ang kolektibong pagtuon ng atensyon, sabayang katahimikan, at pakikiramay. Sa ganitong tagpo, ang personal na naratibo ay nagiging pampublikong saksi ng pananampalataya.

Sa bawat paglahok sa ritwal, unti-unting hinuhubog ang pagkakakilanlan ng isang kasapi ng El Shaddai. Ang simpleng taas-kamay, sabayang sigaw ng *“Hallelujah!”* o *“Praise the Lord!”*, at pagwagayway ng puting panyo ay hindi na lamang mga kilos bagkus pahiwatig ng pagiging kabilang. Isa sa mga tagpo ng matinding pagkakaisa ay tuwing nahihirapan si Bro. Mike sa pagbigkas ng teksto—kusang tumutulong ang mga kasapi, sabay-sabay nilang binabasa ito

sa screen, at kapag matagumpay itong nasambit, naghihiyawan at nagpapalakpakan ang lahat. Sa mga ganitong sandali, hindi kaalaman ang sentro kundi damdaming ibinabahagi: kapag siya’y napatawa, natatawa ang lahat; kapag napaluha, marami ang napapaluha. Ang mga kilos na ito ay nagpapatunay na ang ritwal ay hindi lamang daluyan ng salita bagkus daluyan ng *emotional communion* na isang espiritwal na pakikiisa na humuhubog sa samahan.

Sabi nga ni Peregrino (2001), ang mga institusyong panrelihiyon ay palaging umaakto bilang tagapagpanatili ng “social bond.” Sa ganitong pagbasa, lumilitaw ang ritwal hindi lamang bilang relasyunal kundi bilang panlipunang mekanismo ng kolektibong ugnayan. Ang sabayang panalangin, awit, at patotoo ay lumilikha ng mga sagradong sandali kung saan ang pananampalataya ay hindi lamang inaawit kundi isinasabuhay kasama ang kapwa. Sumatutal, ang ritwal sa El Shaddai ay hindi lamang tradisyong espiritwal kundi isang makapangyarihang kasangkapan sa pagbubuo ng kanilang komunidad. Mula sa sabayang awit hanggang sa kolektibong patotoo, ang bawat kilos at salaysay ay nagpapatibay ng kolektibong pananalig. Ang muling pagdalo tuwing Sabado, ang sakripisyong maulanan o mainitan, ang pagtataas ng mga dala-dalahan, ang pagsalo sa isinasaboy ni Bro. Mike Velarde, lahat ng ito ay patunay na ang ritwal ay buhay na daluyan ng kahulugan. Dito, natatagpuan ng mga kasapi ang kapayapaan sa gitna ng krisis, at kasagutan sa mga tanong ng buhay na kayang maipaliwanag sa pamamagitan ng sama-samang pananampalataya. Sa ganitong pagbasa, lumilitaw ang ritwal bilang puso ng komunidad, isang ugnayang hindi lamang nabubuo, kundi patuloy na pinatitibay sa bawat kilos ng pananampalataya.

Larawan 8

Ang Kapatirang El Shaddai noong Agosto 2024

(kuhang larawan ng mananaliksik, 2024)

KONGKLUSYON AT REKOMENDASYON

Nakita ng pag-aaral na ito ang magarang tungkulin na ginagampanan ng ritwal sa pagbibigay-hugis sa banal na espasyo at sa pagpapatibay ng ugnayan sa loob ng komunidad ng El Shaddai. Sa pamamagitan ng ritwal, nagkakaroon ng malinaw na dibisyon sa pagitan ng pangkaraniwan at ng sagrado—isang espasyo kung saan nararanasan ng mga kasapi ang presensya ng Diyos. Ang Amvel at entablado ng pagtitipon ay nagiging banal hindi dahil sa pisikal na anyo nito kundi sa sama-samang pananampalataya at pagsamba ng mga kasapi tungo sa layuning pangkabanalan—makapagpuri sa Diyos. Higit pa rito, ang ritwal ay nagbubuklod sa mga kasapi bilang isang espiritwal na pamilya. Sa pamamagitan ng regular na pagtitipon, nagkakaroon ng pakiramdam ng pagiging bahagi ng isang mas malaking layunin—isang komunidad na may iisang pananampalataya, panalangin, at pag-asa. Ang sama-samang karanasan ng himala, pagpapala, at paggaling ay nagpapalalim sa kanilang paniniwala na ang Diyos ay tunay na kumikilos sa kanilang kalagitnaan. Ang ritwal ay hindi lamang isang serye ng mga gawain kundi isang makapangyarihang instrumento sa paghubog ng banal na espasyo at komunidad. Sa pamamagitan nito, hindi lamang pinapalakas ang espiritualidad ng indibidwal kundi pati ang matibay na ugnayan ng mga kasapi sa isa’t isa at sa Diyos. Sa madaling sabi, ang ritwal ng pagsasama-sama ay pinagmumulan ng isang kolektibong aksiyon at magkakaparehong damdamin ukol sa ritwal. Dahil dito, ang ritwal ay nagiging behikulo upang maging malapit ang mga kasapi ng grupo sa isa’t isa at kalaunan ay mabuo ang tinatawag na komunidad.

Sa limang Sabadong fieldwork ng mananaliksik, natuklasan ng mananaliksik na may pitong ritwal ang itinatanghal ng kapatiran sa kanilang lingguhang gawain: Pagsambang-awitin, Pagpapatoo, Pagmimisa, Panalangin, Pagpapahayag, Pagtataas, Pagsalo. Bawat ritwal ay may kaakibat na pagkilos. Nailahad din sa bawat ritwal ang mga kasangkapang ginagamit na nagiging instrumento para sa pagpapadama ng espiritwal na karanasan at pagpapalalim ng pananampalataya ng mga kasapi. Ilan dito ang panyo, tubig, asin, rosaryo, bibliya, langis, prayer request, larawan ng mahal sa buhay, pasaporte at iba pa. Napagtanto rin ng mananaliksik na kahit walang pisikal na kasangkapan, itinuring pa rin itong ritwal dahil dahil sa paulit-ulit na pagsasagawa nito at ang kakayahan nitong lumikha ng kolektibong espiritwal na karanasan. Ang kahulugan at kabuluhan ng mga ritwal na ito tungo sa kabanalan ang pinanghahawakan ng mga kasapi sa taos-pusong pagsunod at pakikilahok nila. Sa puntong ito, lumilitaw ang kapangyarihan ng wika bilang tagakontrol sa relihiyon. Malaki ang kapakinabangan ng wika para maimpluwensiyahan ang akto ng mga mananampalataya. Gayundin, nagiging banal ang entablado dahil espasyo ito kung saan nila sinasamba ang Diyos at ang mismong kilos, wika, at damdaming bumabalot sa isang gawain ay sapat na upang maituring itong ritwal, sapagkat hindi lamang ito nakasalalay sa materyal na kasangkapan maging sa simbolismo at kahulugan na ibinibigay ng mga mananampalataya. Ang sama-samang pagsamba, pag-aalay

ng panalangin, at pagbabahagi ng mga patotoo ay lumilikha ng isang sagradong espasyo kung saan ang presensya ng Diyos ay nadarama sa gitna ng kanyang bayan. Nabubuo ang komunidad at nagkakaroon ng lakas ng loob ang mga miyembro dahil sa pagkakaisa na nagbubunga naman ng pananampalataya. Napatunayan din na ang mga gawaing panrelihiyon katulad ng ritwal na kolektibong gawain ng samahan ay bunga ng kanilang pangangailangan na magkaroon ng kaginhawaan at mahanap ang ang kasagutan sa mga bagay na hindi nila maipaliwanag.

Hindi rito nagtatapos ang pag-aaral sa ritwal ng El Shaddai. Pasimulang hakbangin ito upang magkaroon ng interes ang mga iskolar na patuloy na pag-aralan ang samahang ito. Matapos aralin ang mga ritwal ng El Shaddai, maaaring imungkahi ang tatlong pangunahing paksa para sa mas malalim na pag-aaral. Una, maaaring pagtuunan ng pansin ang komunikasyong ritwalistik sa El Shaddai sa pamamagitan ng pagsusuri sa gamit ng wika at simbolismo sa mga ritwal. Mahalaga itong pag-aralan upang maunawaan kung paano ginagamit ang wika, kilos, at iba pang simbolikong elemento upang iparating ang mensahe ng pananampalataya, pagbabagong-loob, at pagbubuo ng komunidad. Ang pag-aaral na ito ay maaaring mailapat sa larangan ng retorika at komunikasyong pampanitikan. Ikalawa, mahalagang pag-aralan ang kaugnayan ng ritwal sa pagpapalakas ng panlipunang ugnayan ng mga kasapi, partikular kung paano ito nagiging instrumento sa pagbuo ng matibay na samahan at pakikilahok sa komunidad. Sa pamamagitan ng sama-samang pagsasagawa ng mga ritwal, hindi lamang espiritwal na koneksyon ang nabubuo pati na rin ang malalim na pakikisalamuha at pagtutulungan ng mga miyembro sa iba't ibang aspeto ng kanilang buhay. Panghuli, isang mahalagang pananaliksik ang maaaring ituon sa epekto ng ritwal ng El Shaddai sa espiritwalidad at relihiyosong identidad ng mga miyembro. Mahusay itong suriin mula sa perspektiba ng Sociology of Religion upang maunawaan kung paano binabago at pinapalakas ng mga ritwal ang espiritwal na buhay at pakikilahok ng mga kasapi sa kilusan. Sa pamamagitan ng mga pag-aaral na ito, higit pang mauunawaan ang kahalagahan ng ritwal sa paghubog ng pananampalataya, pamumuno, at ugnayang panlipunan sa loob ng El Shaddai.

MGA SANGGUNIAN

- Alcedo, P. (2007). Sacred camp: Transgendering faith in a Philippine festival. *Journal of Southeast Asian Studies*, 38(1), 107–132. <https://www.jstor.org/stable/20071809>
- Anderson, H. (2011). Sibling in cyberspace: Carey's ritual model of communication in the digital age. *Intersect*, 4(1). <https://ojs.stanford.edu/ojs/index.php/intersect/article/download/241/135>

- Aquino, C. C. (2004). Mula sa kinaroroonan: “Kapwa, kapatiran” and “Bayan” in Philippine social science. *Asian Journal of Social Science*, 32(1), 105–139.
<https://www.jstor.org/stable/23654689>
- Aquino, C. (2006). Mga kuwentong buhay at kuwentong bayan sa paghahabi ng araling panlipunan. In T. B. Kintanar, C. Aquino, M. L. T. Camagay, & P. B. Arinto (Eds.), *Kuwentong bayan: Noong panahon ng Hapon: Everyday life in a time of war* (pp. 390–399). University of the Philippines Press.
- Araw, A., & Araw, A. (1999). *A study on the extent of participation of the members of the El Shaddai Movement* [Unpublished undergraduate thesis]. De La Salle University.
https://animorepository.dlsu.edu.ph/etd_bachelors/16549
- Balajadia, B. P. (2001). Ang El Shaddai at ang Simbahang Katoliko. *IDEYA: Journal of Humanities*, 3(1). <https://ejournals.ph/article.php?id=4102>
- Bautista, J., & Bräunlein, P. J. (2014). Ethnography as an act of witnessing: Doing fieldwork on passion rituals in the Philippines. *Philippine Studies: Historical and Ethnographic Viewpoints*, 62(3–4), 501–528. <https://doi.org/10.13185/2244-1638.4051>
- Carey, J. W. (1989). A cultural approach to communication. In *Communication as culture: Essays on media and society* (pp. 13–36). Unwin Hyman.
- Covar, P. (1998). *Larangan: Seminal essays on Philippine culture*. National Commission for Culture and the Arts.
- Costa, R. (2020). Ritual view. In C. Carroll (Ed.), *The SAGE international encyclopedia of mass media and society* (Vol. 5, pp. 1490–1491). SAGE Publications.
<https://doi.org/10.4135/9781483375519.n572>
- De la Paz, C. (2012). The potency of the poon: Religious sculpture, performativity, and the *Mahal na Señor* of Lucban. In J. Bautista (Ed.), *The spirit of things: Materiality and religious diversity in Southeast Asia* (pp. 183–196). Southeast Asia Program, Cornell University.
- De Vera, M. A. (1982). Pakikipagkuwentuhan: Paano kaya pag-aaralan ang pakikiapid? In R. Pe-Pua (Ed.), *Sikolohiyang Pilipino: Teorya, metodo, at gamit* (pp. 187–193). University of the Philippines Press.
- Demeterio III, F. P. A. (2010). Mga anyo at antas ng pag-asa na nakapaloob sa mga diskurso ng Kilusang El Shaddai. *MALAY*, 22(2). <https://ejournals.ph/article.php?id=7966>

- Demeterio, F. P. A., & Orozco, N. M. (2023). The sacred images, patronages and rituals of Obando Church, Bulacan, Philippines: A historical investigation. *Philippiniana Sacra*, 58(176), 323–358. <https://doi.org/10.55997/2004pslviii176a4>
- Foucault, B., & Melican, J. (2007). The digital and the divine: Taking a ritual view of communication and ICT interaction. In N. Aykin (Ed.), *Usability and internationalization: HCI and culture* (Vol. 4559, pp. 74–82). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-73287-7_10
- Fortunado-Sanchez, E. (2002). The experiences of several members of El Shaddai–DWXI-PPFI: A phenomenological study. In *Proceedings of the CESNUR 2002 International Conference*. <https://www.cesnur.org/2002/slc/fortunado.htm>
- Garcia-Castro, L., & Yabut, H. (2015). Isang panimulang pag-aaral sa ispiritwalidad at relihiyon ng mga Thai. *Saliksik E-Journal*, 4(2). <https://ejournals.ph/article.php?id=9719>
- Gonzales, L. (1982). Ang pagtatanung-tanong: Dahilan at katangian. In R. Pe-Pua (Ed.), *Sikolohiyang Pilipino: Teorya, metodo, at gamit* (pp. 175–180). University of the Philippines Press.
- Gorospe-Jamon, G. (1999). The El Shaddai prayer movement: Political socialization in a religious context. *Philippine Political Science Journal*, 20(1), 83–105. https://brill.com/view/journals/ppsj/20/1/article-p83_4.xml?language=en
- Kessler, C., & Ruland, J. (2007). Responses to rapid social change: Populist religion in the Philippines. *Pacific Affairs*. <https://pacificaffairs.ubc.ca/files/2011/09/ruland.pdf>
- Langahid, M. A., & Catipay, T. M. (2022). Kalap-suri sa mga piling ritwal Oslobanon. *Asia Pacific Journal of Management and Sustainable Development*, 10(3), 1–8. https://www.researchgate.net/profile/Trina-Marie-Catipay/publication/363923653_Kalap-suri_sa_mga_Piling_Ritwal_Oslobanon/links/63353af79cb4fe44f3e8a7cd/Kalap-suri-sa-mga-Piling-Ritwal-Oslobanon.pdf
- Larkin, J. (2001). *Sugar and the origins of modern Philippine society*. New Day Publishers.
- Llana, J. B. (2011). Pilgrimage as utopian performative for a post-colonial counterpublic. *Performance Research*, 16(2), 91–96. <https://doi.org/10.1080/13528165.2011.578839>
- Lopez-Gonzaga, V., & Decena, M. (1990). Negros in transition: 1899–1905. *Philippine Studies*, 38(1), 103–114. <https://www.jstor.org/stable/42633166>
- Makiling, J. (2025). Pamamahala at pagpapala: Pagninilay sa apat na dekadang pamamahala ni Bro. Mike Velarde sa Samahang El Shaddai. *NRCP Journal*, 24(1). <https://researchjournal.nrcp.dost.gov.ph/client/ejournal/article/144>

- Marco, S. (2001). "Dios-Dios" in the Visayas. *Philippine Studies*, 49(1), 42–77.
<https://www.jstor.org/stable/42634435>
- Mercado, L. N. (2001). *El Shaddai: A study of a Filipino charismatic movement*. Divine Word Publications.
- Midtgarden, T. (2021). Communication as transmission and as ritual: Dewey's relevance for a cultural approach in communication studies. *Contemporary Pragmatism*, 18(2), 113–133. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/11250/2984624>
- Ocampo, N. (2011). *Kristong Pilipino: Pananampalataya kay Jose Rizal*. Bagong Kasaysayan.
- Orteza, G. (1997). Pakikipagkuwentuhan: Isang pamamaraan ng sama-samang pananaliksik, pagpapatotoo, at pagtulong sa sikolohiyang Pilipino. *PPRTH Occasional Papers Series*, 1.
- Paluga, M. J. (2000). "Araw" at "Gahum" ng New Israel sa Mindanaw: Isang pag-aaral sa sekta ng Moncado Alpha and Omega sa perspektibang historiko-kultural. *Bagong Kasaysayan: Mga pag-aaral sa kasaysayan ng Pilipinas*, (9).
- Pauly, J. J. (2014). Ritual theory and the media. In R. S. Fortner & P. M. Fackler (Eds.), *The handbook of media and mass communication theory* (pp. 107–122). Wiley.
<https://doi.org/10.1002/9781118591178.ch10>
- Pauly, J. (1997). Introduction/on the origins of media studies (and media scholars). In E. S. Munson & C. Warren (Eds.), *James Carey: A critical reader* (pp. 3–13). University of Minnesota Press.
- Peregrino, J. (2001). Verbo sakramentalisasyon ng wika: Diskursong Iglesia Ni Cristo. *Dulaang Filipino*.
- Peterson, W. (2011). The Ati-atihan festival: Dancing with the Santo Niño at the Filipino Mardi Gras. *Asian Theatre Journal*, 28(1), 161–182.
- Rabe, M. (2003). Revisiting "insiders" and "outsiders" as social researchers. *African Sociological Review / Revue Africaine de Sociologie*, 7(2), 149–161.
<https://www.jstor.org/stable/43657708>
- Reyes, M. (2022). Sayaw sa Obando: Diskurso ng pagpapatibay ng pananampalataya at pagpapanatili ng kultura. *Bedan Research Journal*, 7(1), 318–341.
<https://doi.org/10.58870/berj.v7i1.42>

- Reynon, G. (2020). *Paglikas: Ang mga ritwal ng pagpapahiyang ng/sa Day by Day Christian Ministries* (Unpublished doctoral dissertation).
- Santiago, C., & Enriquez, V. (1982). Tungo sa makapilipinong pananaliksik. In R. Pe-Pua (Ed.), *Sikolohiyang Pilipino: Teorya, metodo, at gamit* (pp. 155–160). University of the Philippines Press.
- Sen, B. (2017). Information as ritual: James Carey in the digital age. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 17(6), 473–481. <https://doi.org/10.1177/1532708615625687>
- Tiatco, A. P. (2019). Panata, pagtitipon, pagdiriwang: A preliminary contextualization of cultural performances in the Philippines. *Humanities Diliman*, 16(1), 55–82. <https://journals.upd.edu.ph/index.php/humanitiesdiliman/article/view/6681>
- Tugano, A. C. (2023). Mga bantayog ni Jose Rizal sa New South Wales, Australia at pagtatakda ng mga espasyong Pilipino. *Journal of Philippine Local History & Heritage*, 9(1), 90–181. https://www.academia.edu/104268676/Mga_Bantayog_ni_Jose_Rizal_sa_New_South_Wales_Australia_at_Pagtatakda_ng_mga_Espasyong_Pilipino
- Tugano, A. C. (2022). Ang identidad ng relihiyon, ang relihiyon ng identidad: Isang anekdotal na tala bilang manlalakbay sa Timog-Silangang Asya. *Katipunan Journal*, 9(1), 97–142. <https://archium.ateneo.edu/katipunan/vol9/iss1/8>
- Tugano, A. C. (2021). Pagsasaespasyo at pagpopook sa mga pagkaing Pilipino sa New South Wales, Australia. *Social Sciences and Development Review*, 13(1), 119–158. <https://doi.org/10.70922/kx9kq904>
- Velarde, M. (2007). *General pastoral guidelines and omnibus administrative code for service volunteer workers*. El Shaddai DWXI-PPFI.
- Velarde, M. (2009). *With El Shaddai, miracles are forever*. El Shaddai DWXI Prayer Partners Fellowship International, Inc.
- Wiegele, K. L. (2007). *Investing in miracles: El Shaddai and the transformation of popular Catholicism in the Philippines*. Ateneo de Manila University Press. <https://unipress.ateneo.edu/product/investing-miracles-el-shaddai-and-transformation-popular-catholicism-philippines>
- Wiegele, K. L. (2006). Catholics Rich in Spirit: El Shaddai's Modern Engagements. *Philippine Studies*, 54(4), 495–520. <http://www.jstor.org/stable/42633889>

ABOUT THE AUTHOR

Mr. Joven B. Makiling serves as the Program Director of the AB Communication program at the University of Makati. He is a Doctor of Philosophy candidate in Philippine Studies, majoring in Language, Culture, and Media at De La Salle University Manila. Since the beginning of his PhD studies, his research has focused on the El Shaddai movement in the Philippines, exploring its rituals and discourses as a site of religious and cultural formation. He holds a Master in Communication degree from the Polytechnic University of the Philippines and a Bachelor of Arts in Communication from the College of Divine Wisdom, Parañaque. Before entering academia, he served as a reporter at Radyo Veritas 846. He later taught at the Department of Broadcast Communication of PUP and the Department of Communication of FEU-Manila, where he handled Professional Communication courses. With seven years of experience in higher education, his broader research interests include ritual communication, development communication, religious studies, heritage studies, and cultural studies.